

Õppenõustamise ilu, võlu ja valu

MTÜ Viljandimaa nõustamis- ja õpiabikeskus Vasem Parem on alates 2008. aastast ESFi programmi «Õppenõustamissüsteemi arendamine» partner Viljandimaal.

REET NIGOL

Viljandimaa nõustamis- ja õpiabikeskuse Vasem Parem ESFi programmi «Õppenõustamissüsteemi arendamine» õppenõustamise koordinaator

Mida pakume?

LASTELE JA NOORTELE

Lastele ja noortele pakume individuaalset õpiabi, nõustamist probleemide lahendusmudeli väljatöötamisel, käitumistuge, suhtlemisprobleemide lahendamist ja suhtlemistreeninguid. Selleks kasutame kunstiteraapiat, mis võimaldab kujundada ja proovida uusi käitumismustreid, samuti muusikateraapiat, mille abil on lihtsam väljendada tundeid ja mõtteid, mida ei osata sõnadesse panna.

Laste ja noorte nõustamise eesmärgiks on teadmise andmine, et täiskasvanud aitavad: oled tähele pandud ja tunnustust väärt; oled tähtis ja väärtuslik; oled armastatud, kuigi sulle on haiget tehtud; sina oskad just seda asja hästi ja sa ei pea olema oma murega üksik.

LASTEVANEMATELE JA PEREDELE

Lastevanematele pakume probleemssituatsioonide lahendamist (koolikonfliktid, koolivägivalla juhtumid), soovime pedagoogilist abi (laste õpetamise juhendamist ja õppimist toetavate materjalide kasutamise juhendamist), psühholoogilist nõustamist ja sotsiaalse toimetuleku nõustamist.

Peredele pakume pereteraapiat ja perelepitust. Pereteraapia abil leitakse perekonna omavahelistes suhetes olemasolevaid positiivseid jõuvarusid, mis toetaksid iga pereliikme arengut. Perelepitus on teenus, mille eesmärgiks on kokkulepe vanemate vahel nende alla 18-aastase lapsega seotud õiguste ja kohustuste suhtes. Laps soovib, et mõlemad vanemad oleksid tema jaoks olemas ka siis, kui nad ei ela koos.

Soovitame lastevanematel olla aktiivsed, küsida abi ja nõu, proovida uusi asju ja eksperimenteerida. Oluline on julgeda teha vigu, sest areng toimub vaid läbi ebamugavustsooni. Selle käigus tuleb aktsepteerida vastuolusid, vältida üleanalüüsimist, võtta oma tegude eest vastutust ja loomulikult nautida seda, mida teed.

Soovitame õpetajatel leida pingelistes olukordades uusi vaatenurki ja läbi mõelda, millele tähelepanu suunata: probleemile või võimalikele lahendustele; takistustele ja piirangutele või võimalustele; muretsemisele või õppimisele ja arengule?

Õppenõustamiskeskuse spetsialistide abi võib kasutada ka haridusastutuste sisekliima parandamisel. Eeliseks on, et nõustajad tulevad väljastpoolt organisatsiooni, valdavad professionaalselt erinevaid nõustamismetoodikaid, ja mis peamine – on neutraalsed.

Soovitame õpetajatel leida pingelistes olukordades uusi vaatenurki ja läbi mõelda, millele tähelepanu suunata: probleemile või võimalikele lahendustele; takistustele ja piirangutele või võimalustele; muretsemisele või õppimisele ja arengule?

MIS EDASI?

Viljandimaa lapsevanemad, õpetajad ja teised spetsialistid on Viljandimaa nõustamis- ja õpiabikeskuses pakutavad erinevad nõustamisteenused omaks võtnud ja neid kasutatakse aktiivselt. Muret valmistab nõustamisteenuste osutajate osalise tööajaga töötamine ja edaspidine rahastamine. Meie eesmärgiks on siiski luua kogu Viljandimaad hõlmav professionaalne, meetodiline ja neutraalne nõustamissüsteem.

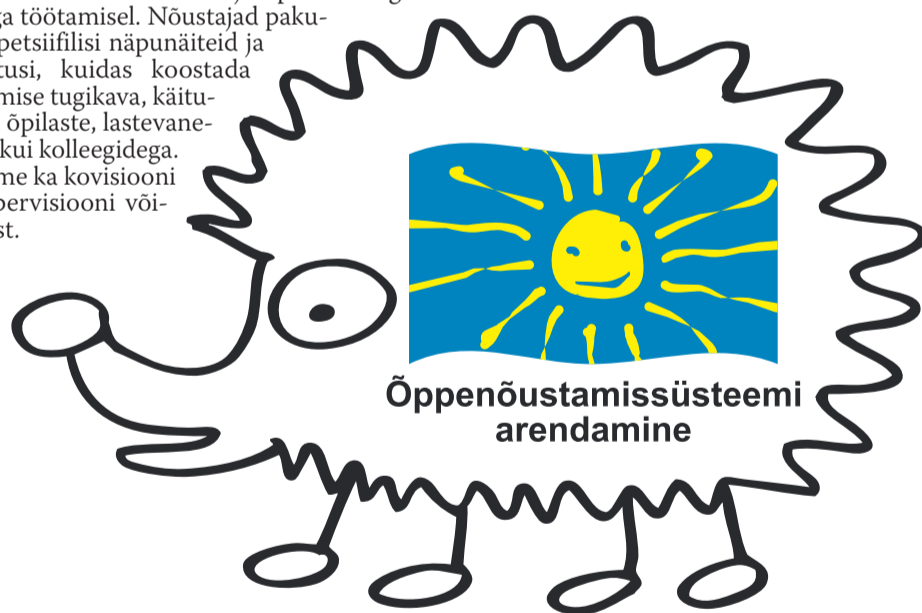
Programmi raames on nõustamisteenused tasuta.

Täpsem info:

www.viljandimaa.ee/noustamiskeskus/

PEDAGOOGIDELE JA KOOLIDELE

Pedagoogid saavad võimaluse parandada toimetulekuoskusi käitumis- ja õpiraskustega lastega töötamisel. Nõustajad pakuvad spetsiifilisi näpunäiteid ja koolitusi, kuidas koostada käitumise tugikava, käituda nii õpilaste, lastevanemate kui kolleegidega. Pakume ka kovisiooni ja supervisiooni võimalust.

CORBIS / SCANPIX

Arendades õppenõustamissüsteemi

Õppenõustamissüsteemi arendamise programmi toel on igasse maakonda loodud õppenõustamiskeskus.

Nõustamisteenuse hea kättesaadavus ennetab õpilaste koolist väljalangemust ning aitab kindlustada noorte toimetulekut ja konkurentsivõimet. Õppenõustamine on laste, lastevanemate ja lastega töötavate isikute nõustamine lapse võimete ja arenguvõimaluste väljaselgitamisel ning õppimise või käitumisega seotud probleemide ennetamisel ning lahendamisel.

Programm sai alguse 2008. aasta sügisel, 2011 tegutseb igas maakonnas ja Tallinna linnas õppenõustamiskeskus, kus pakutakse eripedagoogilist, logopeedilist, sotsiaalpedagoogilist ja psühholoogilist nõustamist.

Nägemis-, kuulmis- ja raske kõnepuudega laste ja vanemate nõustamisega üle Eesti tegelevad Tartu Ema-Jõe kool ja Tartu Hiie kool.

Registreeru abi saamiseks piirkondlikku õppenõustamiskeskusesse: www.oppenoustamine.ee.

Õppenõustamiskeskuste eesmärgid ja ülesanded on ühesugused, kuid iga nõustamiskeskus on omanäoline ning töö kohandatakse asukoha vajadusi silmas pidades. Artiklites on sõna saanud Lääne-Viru ja Viljandimaa õppenõustamiskeskused.

Kõik me vajame vahel nõu

MONICA JAANIMETS

Lääne-Viru õppenõustamiskeskuse koordinaator

LENA JAAGO

Lääne-Viru õppenõustamiskeskuse eripedagoog

2009. aastal avas Lääne-Viru maakonnas ükskesk, kust saab nõu küsida, kui on mure lapse kõne-, õppimis- või käitumiskeskuste pärast. Õppenõustamiskeskuses töötavad eripedagoogid, logopeedid, psühholoogid ja sotsiaalpedagoogid. Nende tegevust planeerib ja keskust juhivad koordinaator, kes on sageli ka keskusesse pöörduja esmane abistaja ja sobiva nõustaja juurde suunaja.

Kui kodus või haridusastutustes puututakse kokku laste erinevate probleemidega, siis on parim, kui sellega hakatakse kohe ka tegelema. Lause «Mida varem, seda parem» on siin igati omal

kohal. Siis on võimalik, et õiget aega mööda ei lasta ning et paljutki on veel võimalik korrigeerida. Koolieelne iga on suure tähtsusega ning kodu kõrval mängib olulist rolli lasteaed ja lasteaiaga õpetaja – kõige ilusam, kõige parem, kõige targem.

Ka riigi hariduspoliitika pöörab üha rohkem tähelepanu laste erivajaduste varajasele märkamisele. Seda ikka põhjusel, et tegeleda probleemide ennetamisega ja mitte hiljem tagajärgedega võitlemisega. Oluline on, et ka vanem oskaks oma last aidata ja ei jääks oma murega üksik. Varajase märkamise tähtsusest teavitamine on õppenõustamiskeskuste töös kesksel kohal.

Mäng on väikese inimese töö, seda teavad kõik. Või vähemalt peaksid teadma. Tavaliselt muretsevad aga vanemad rohkem selle pärast, et laps õpiks tähele võimulikult kiiresti ära ja hakkaks lugema. Seda, kuidas ja kas üldse laps mängib, vanemad ei jälgi. Ometi on see üks lapse olulisemaid arengu-

näitajaid. Lasteaialaste vanemad on vajanud eripedagoogi abi tavaliselt siis, kui on tekkinud kahtlus, kas lapse areng ikka vastab tema eale või kui on soovitatud lapse kooli panemisega veel aasta oodata. Sageli on vanemate pöördumise põhjuseks olnud ka lapse käitumisprobleemid.

Sobiv õpikeskkond, õpetaja, lapsevanema ettevalmistus erivajadusega lapse eest hoolitsemiseks, tema õpetamiseks, õiged meetodid ja õppevahendid – see ei ole kõik, mida eripedagoog tavaliselt täiskasvanule soovib. Ükskõik kui head meie meetodid ka ei oleks, on alati kõige olulisem last ümbritsevate täiskasvanute suhtumine sellesse lapsesse.

Psühholoogi nõu on vajanud nii ülipüüdlikud lapsed ja noored, kellel ei ole probleeme õppimisega, kui ka need, kes on omadega ummikusse jõudnud. Vahel on just psühholoog see, kellele usaldatakse oma salajasemad mured.

Arvud on arvud ja statistika on statistika, aga üks on selge, õppenõustamiskeskuste poole pöördumiste arv näitab, et selliseid kohti on vaja. Iga juhtum on üks lugu elust meie endi seas. «Lugude» kuulamine, probleemide väljaselgitamine ja nendega tegelemine eeldab nõustajalt professionaalsust, elukogemust, heatahtlikkust, kannatlikkust, inimlikkust. Väikesed «imed» juhtuvad siis, kui lapse «rea peal» püsimise nimel pingutavad nii laps ise, vanem, haridusastutus kui ka keskus.

Kaasava hariduse põhimõtete elluviimiseks tuleb paljuski muuta hoiakuid ja suhtumisi, luua nii vaimseid kui füüsilisi tingimusi lapse arengu tagamiseks. Oleme veendunud, et kui puud paitada noorest peast, on tulemuseks tugev ja elujõuline puu. Tahame kaasa aidata, et Lääne-Viru maakondlik hariduspoliitika oleks elujõuline ja inimesekeskne.

Palju kasu eksamikeskuse haridusprogrammidest

ROBERT LIPPIN

Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse direktor

Kaks aastat tagasi tutvustasime eksami- ja kvalifikatsioonikeskuse viit Euroopa sotsiaalfondi rahastatavat ja äsja alustanud programmi. Nüüdseks võime rahuloluga tõdeda, et kõik programmid on jõudsalt edasi arenenud, ideedest on jõutud konkreetsete tegude, tegudest esimeste kägatsutavate tulemusteni.

Viis programmi on nagu siilipere, mis siin lehekülgedel ringi toimetab. Näib, nagu oleks igal omad tegemised, kuid tegelikult on nad omavahel tihedalt seotud üksteist toetades ja täiendades. Nii võib esmapilgul tunduda, et igal programmil on oma kindel sihtgrupp õppeasutuse, õpetaja või õpilase näol. Lähemal vaatlusel selgub, et tegevused toetavad haridussüsteemi tervikuna: näiteks õpetajatele suunatud programmi võib ka õppeasutus, õppeasutusele suunatud programmi võib õpetajad, koolijuhid ja õpilased. Nii ei ole võimalik üht programmi teistele eelista või eriliselt esile tõsta. Vajalikud ja olulised on need ühtviisi kõik.

Selles infolehes tutvustamegi, mis on programmi raames siiani tehtud ja mida plaanitakse veel teha, millist kasu saavad neist õpetajad, õpilased, koolijuhid, lastevanemad ja kohalike omavalitsuste haridusspetsialistid.

Programmide kodulehelt www.ekk.edu.ee/programmid leiata pidevalt uuenevat infot.

Viis programmi:

- ▶ Õppenõustamissüsteemi arendamine 2008-2011
- ▶ Kutsehariduse sisuline arendamine 2008-2013
- ▶ Hariduslike erivajadustega õpilaste õppevara arendamine 2008-2013
- ▶ Õppe kvaliteedi parendamine õppeasutuste sise- ja õpitulemuste välishindamissüsteemi arendamise kaudu 2008-2012
- ▶ Üldhariduse pedagoogide kvalifikatsiooni tõstmine 2008-2014

Kutseõpetajate paindlik täiendusõppesüsteem

Kutsehariduse arendamine vastavalt isiksuse arengu, ühiskonna, majanduse ja tööturu vajadustele on suur ettevõtmine, mis hõlmab kogu süsteemi muutmist, alates riiklikest õppekavadest kuni uute õppematerjalide koostamiseni. Uutest õppekavadest, taristust ja õppematerjalidest ainuüksi aga ei aita, kui kutseõpetajatel pole oskust uue õppe sisu edasi anda.

LII TOPAASIA
programmijuht

RIINA TALLO
programmijuht

ESFi programmi «Kutsehariduse sisuline arendamine 2008-2013» abiga alustati kaks aastat tagasi kutseõpetajate täiendusõppe süsteemsemaks muutmiseks.

Kutseõpetajate täiendusõpet saab vaadata neljal tasandil: õpetaja personaalne areng, kooli areng, valdkondlik areng, kus sihtgrupiks on ühe erialavaldkonna kutseõpetajad, ja valdkondade ülene areng, kus koolituste sihtgrupiks on erinevad kutseõpetajad erinevatest koolidest ja valdkondadest. Kutsehariduse programm pakub tõhusat tuge erinevatele tasanditele.

Koolituste teemad ulatuvad spetsiifilistest erialastest täienduskoolitustest kuni üldiste põhimõtete ni väljundipõhise õppekava rakendamisel. Koolituste kaudu toetatakse muudatuste eluviimist kutseõppe süsteemis tervikuna. Täienduskoolitused jagunevad omakorda pedagoogilis-metoodilisteks ja erialasteks koolitusteks.

Pedagoogilis-metoodiliste koolituste läbiviimisel käsitletakse teemasid nii valdkondadele kui kohandatakse uue lähenemise põhimõtteid iga valdkonna tasandiga eraldi. Väl-

jundipõhise õppekava põhimõtted on samad nii loovatel erialadel kui tehnilistel erialadel, aga rakendamise seisukohast võib olla siinkohal olulisi erisusi, ning valdkondlike koolituste kaudu ongi pikaajalisem eesmärk kujundada ja arendada valdkonnadidaktikat laiemalt ja koguda vastavasisulise parima praktika kogemusi.

Erialased koolitused toimuvad koolideülelset erialagruppides. Nende koolituste eesmärk on uute tehnoloogiate, põhimõtete ja lähenemiste tutvustamine, parimate teemade edasiandmise ja õpetamisvõtete käsitlemine ning koolide erinevuste ja õpetajate oskuste tasemete ühtlustamine. Erialakoolituste eesmärk ei ole õpetajate erialane väljaõpe. Erandiks on teemad, mis lisanduvad riiklike õppekavade rakendamisel, mida varem pole õpetatud, või mis lisanduvad uute meetodite ja tehnoloogiate kasutuselevõtu tõttu.

Nii pedagoogilis-metoodiliste kui ka erialaste koolituste planeerimisel lähtutakse haridus- ja teadusministeeriumi, kutsekoja, Eesti Kõrghariduse Kvaliteediagentuuri ja eksamikeskuse koostatud üldistest valdkondade arengusuundadest. Lisaks arvestatakse koolide, koostööpartnerite ja õppekavarühma nõukogude esitatud probleemsete valdkondadega, mis takistavad uute põhimõtete ja lähenemiste edukat omaksvõtmist ja juurdumist. Koostatud koolitusplaanid on paindlikud – need vaadatakse üle vähemalt kaks korda aastas ning kooli ja õpetajaid teavitatakse muudatustest jooksvalt.

Koolituste planeerimise osas on järgnevatel aastatel plaanis teha koolidega veel tihedamat koostööd, et koolide juhtkondade ja valdkonnajuhtidega ühiselt leida õpetajate koolitusvajaduse väljaselgitamise ja koolituste planeerimise-eluviimise osas võimalikke arendusvaldkondi ja kõikidele osapooltele sobivamaid lahendusi.

Koolitusi viivad läbi kutsekoolid, rakendus- ja kõrghariduskoolid, ülikoolid, ettevõtted, erakoolitussuutused ning kõik osalejad saavad ka vastavad tunnustused.

Uued õppematerjalid kutseõpetuses

«Toiduvalmistamine suursöögis» (autorid: Sirje Rekkor, Anne Kersna, Maire Merits, Indrek Kivisalu)

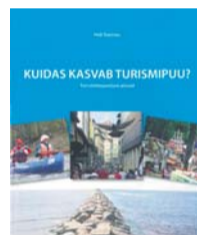

Uue, restoranikoka erialast erineva suursöögikoka eriala kutseõppeks valmis õpik, mis sisaldab materjali ettevõtte äriideest enamlevinud retseptideni.

Suurt rõhku on pandud hügieeninõuetele, seadmetele ja töövahenditele, mis erinevad tavakokkade kasutatavatest.

Materjal on mõeldud ka majutuse ja toitlustuse erialadel õppijatele, samuti täiendus- ja ümberõppeks ning kokandushuvilistele.

«Kuidas kasvab turismipuu? Turismimajanduse alused» (autor Heli Tooman)

Turismimajanduse valdkonna õppijatele valmis kauaoodatud õppematerjal ühiste arusaamade kujundamiseks turismimajandusest. Õpik on mõeldud eelkõige turismi-, majutus- ja toitlustusvaldkonna erialade õppijatele alusteaduste omandamiseks turismimajandusest. Samuti sobib see täiendusõppijatele, aga ka lihtsalt turismihuvilistele.

«Tugi- ja liikumiselundkonna hindamine» ja töövihik «Kliendi uurimise meetodid» (autor Saima Kuu)

Kaks uut õppematerjali massööridele annavad täiskasvanud õppijale võimaluse proovida ja kinnistada õpitut üle käelise tegevuse. Uute oskuste omandamiseks on kasutatud erinevaid vastuvõtu kanaleid (silma, läbikirjutamine). Oma teadmiste taset on võimalik analüüsida läbi praktilise harjutamise. Ülesannete lahendamisel on võimalik kasutada erinevaid õpimeetodeid: nii iseseisvat tööd õppekirjandusega kui rühmatööd.

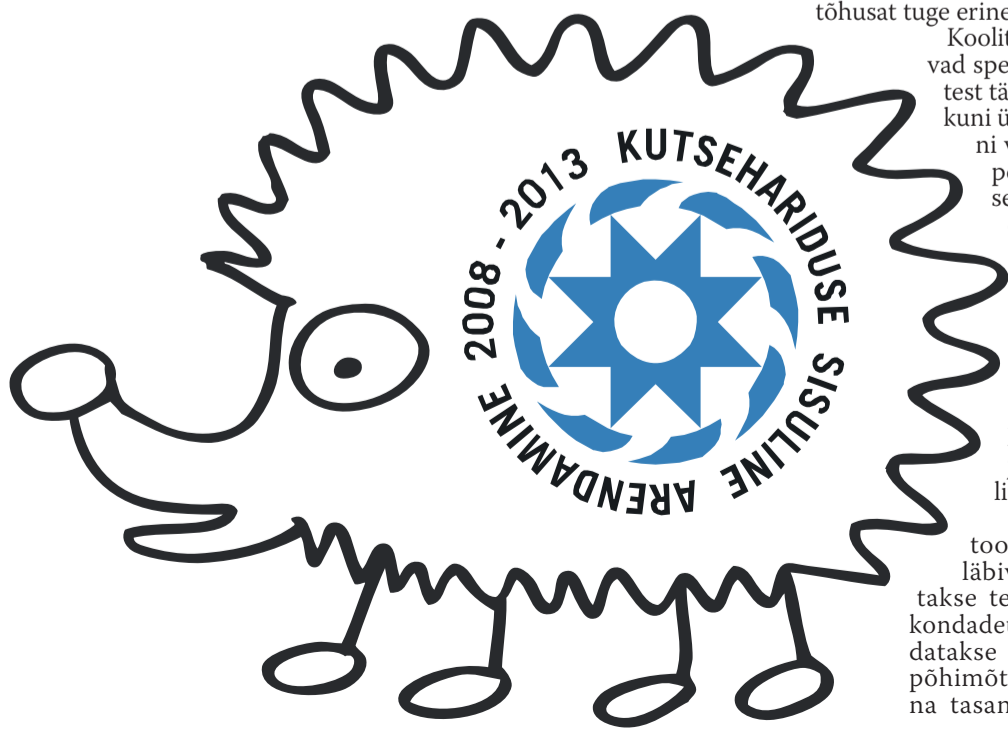
«Koristamine – see on lihtne?» (autorid Helge Alt, Kai Puusepp, Janne Toom)

Materjal koosneb praktilisest õppefilmist ning töövihikust õpetajale ja õppijatele.

Puhastusteeninduses on 1990. aastate algusest muutunud nii töö tehnoloogia kui ka puhastusainete ja -tarvikute valik, uusi õppematerjale aga polnud.

Koostatud õppematerjalid on mõeldud koristusalaste põhiliste õpetamiseks laiale erialade ringile: puhastusteenindus, kodumajandus, turismi-, majutus- ja toitlustamise erialad, samuti on seda võimalik kasutada nii taseme- kui täienduskoolituses.

Õpime koostama ja arendama õppekava

ÜLLE IIR
Häädemeeste keskkooli õppealajuhataja

Tartu Ülikooli sotsiaal- ja haridus-teaduskonna haridusteaduste instituut korraldab läbi õppeaasta kestvat koolitust «Üldhariduskooli õppekava koostamine ja arendamine». Konkursi alusel valiti sellel osalema 13 õppeasutust. Häädemeeste keskkooli kolmeliikmelisel meeskonnal õnnestus kuuluda väljavalitute hulka.

Kursuste teoreetilise materjaliga tutvudes selgus, et muuta tuleb koolikultuuri ja seda saab teha ainult koolisiseses arenguprotsessis, olles muutustele avatud ja arvestades erinevate huvigruppide nägemustega. Kool järgib ümbritseva keskkonna arenguid, loob pingeteta ja kokkuvõetava, positiivsele ja ühistele väärtustele toetuvat, õppijat ja õpetajat usaldavat ja abistavat õpikeskkonda.

Juba koolituse esimesel poolel saime aru, et keegi meile valmis õppekava kätte ei anna, tuleb ikka ise vaeva näha. Esialgu tekitas selline «õngeridva» meetodika meis protesti, aga kursuse edenedes tõdesime, et eesmärk ongi panna meid loovalt tegutsema. Igal koolil on omapära, tugevad küljed ja traditsioonid, neist erijoonest lähtuvat õppekava arendustegevust rõhutatakse. Omavahelised diskussioonid panevad koolide meeskonnad juurdlema, kuidas ja kuhu tahame jõuda, et õigustada ühiskonna ootusi koolile ning olla muutustele avatud.

Kursusel jääb kõlama, et õppekava on pidevalt arenev protsess, mis suurendab õppekava osa kooli igapäevategevuses. Nii on õpetajal endal võimalus aktiivsemalt õppekasvatustegevuse kavandamisel osaleda.

Meie töögrupi muljed sellelt koolitusest on äärmiselt positiivsed ja kaasa toodud materjalid vajalikud.

Loome klassiõpetajate ühenduse!

ELINA VEERING
Oru põhikooli pedagoog-metoodik

Eksamikeskuse kodulehelt pedagoogide võrgustikutöö uudiskirja lugedes leidsime huvitavaid artikleid erinevate ühenduste tegemisest ja toimetamistest. Kellest aga juttu ei olnud, olid klassiõpetajad.

Meil pole üle-eestilist ühendust, mis toetaks klassiõpetajate professionaalset arengut ja esindaks nende huve. Virtuaalsete klassiõpetajate eestvedamisel toimus väikeses rühmas arutelu, kas ja kuidas edasi. Sellest väikesest ringist koosistumisest kasvas välja klassiõpetajate aktiivi kogunemine, kuhu olid kaasatud kõikide maakondade esindajad.

Jaнварis toimus Pärnus koolitus, mille eesmärgiks oli luua klassiõpetajate ühendus. Koolitusele saime teada, et erinevates Eesti paikades tegutsevad väga edukalt mõned klassiõpetajate kogukonnad. Eesti klassiõpetajate hulka arvestades on aga selge, et paljude tublide klassiõpetajate kogemused ja saavutused jäävad teistega jagamata. Internetiotsingute abil saab informatsiooni vaid üksikute maakondade kohta.

Leidsime, et klassiõpetajate ühendust on vaja. Seega toimusid pikad ja sisukad arutelud, kuidas hakkaks kulgema edasine töö. Õnneks oli missioon, eesmärgid ja tehti algust põhikirja koostamisega. Moodustasime töögrupid, kes said juba konkreetseid ülesandeid ja kava, kuidas edasi tegeleda.

Koolitus andis kõigile positiivse laengu. Tundus, nagu oleks kokku tulnud juba aastaid koostööd teinud kolleegid, kuigi tegelikult tundisime üksteist ainult kaks päeva.

Lahku läksime kindla teadmise, et klassiõpetajate ühendust on vaja ja töö selle ühenduse loomisega jätkub.

Järgmine klassiõpetajate kohtumine toimub aprillis.

Meeskonnakoolituse hinne kujuneb kevadeks

MADLI LEIKOP
õpetajate võrgustikutöö uudiskirja toimetaja

Kujundav hindamine on kuum teema, see müüb, ütleks äriavaistuga inimene. Novembris 2010 Viimsi keskkooli kogunenute arvu järgi otsustades võib üttelejal isegi õigus olla – ligi 200 õpetajat ja koolijuhti Harjumaast Võrumaani tegid algust meeskonnakoolitusega «Kujundav hindamine õppeprotsessis».

Kujundavat hindamist lahati nii lapsevanema, haridusministeeriumi kui Viimsi kooli praktikute silme läbi. Viimsi keskkooli direktori Leelo Tiisvelti sõnul hindab ühiskond üha enam loovust. Ja selle all ei tuleks mõelda üksnes kauneid kunste. Loovus on oskus leida uusi seoseid ja mõista tervikut, muuta olemasolevat mudelit ja välja tulla mõttemallidest ja stereotüüpidest. Sellest on vähe, kui õpetaja 45 minutit klassi ees soleeerib, õpilased peavad hakkama küsimusi esitama. Sest kujundav hindamine on kahe osapoolse protsess, see on mõlemapoolne küsimine ja vastamine, aga küsimusi tuleb esitada ka iseendale: mida mul on vaja teada? Mida ma praegu tean? Mida pean tegema, et teada, osata ja suuta?

Kujundav hindamine jutustab õpilasele, kuidas ta õpib selmet keskenduda sellele, mida ta õpib. Lõpptulemusena võtab õpilane vastutuse oma õppimise eest, aga siinkohal hoiatas Leelo Tiisvelt kohe: «See protsess kestab 12 aastat!»

Lastevanemate Liidu esindaja Aivar Haller tõi kujundava hindamise kolme eeldusena välja kokkulepituid sisulised väärtused, jagatud arusaama selles osas, mida, miks ja kuidas hinnatakse ning mis kõige olulisem – õpetajale jõukohane õpilaste arv klassis. Viimaseta ei tule kujundavat hindamist suurt midagi välja.

Ain Tõnisson haridus- ja teadusministeeriumi esindajana tõdes, et uus riiklik õppekava soosib paindlikkust ka hindamises, aga see ei kirjuta muutusi ette. Hindamise muutuste rakendamine sõltub rohkem heast eeskujust kui muudatustest regulatsioonist.

Et hinded «2», «3», «4» ja «5» oleksid saatanast ning tuleks silmapilk keelustada, ei kõlanud ühestki sõnavõtust. Vastupidi – ka kujundav hindamine ei saa läbi numbriteta, «5» või «2» on õigel ajal ja õiges kohas panduna väga mõjus tagasiside õpilase õppimise kohta. Niisiis – õpetajad on koolipinki istunud. Missugust hindamismeetodit õpetajad aasta jooksul iseendi puhul kasutavad – kas kujundavat või tavapäraselt numbrilist –, selgub juunis, kui taas Viimsi keskkoolis tehakse õpingutest kokkuvõtet.

Hariduslike

erivajadustega õpilaste õppevara arendamine

MARIKA PADRIK
programmi ekspert

EESTI HARIDUSE RÕÕMUD JA MURED

Eestlastel ei ole olnud põhjust häbeneda oma haridust – kaua oleme tundnud uhkust kõrge kirjaoskuse taseme üle, praegu oleme uhked PISA-testide kõrgete näitajate ja üliõpilaste suure osakaalu üle. Siiski tuleb tunnistada probleeme – liialt suur väljalangemuse põhikoolist, kasvav käitumisraskustega laste hulk. Põhimõtteliste lahendustena nähakse paindlikumat õppekorraldust ja õpilaste individuaalsuse arvestamist õppetöös. Saadakse aru, et õpetamist vajavad nii andekad kui vähemvõimekad õpilased. Psühholoogid on tõestanud, et mõlemad nimetatud äärmused on nii käitumisraskuste kui ka koolist väljalangemuse osas riskigruppiks. Õpetajatele pole see uudis. Küsimus on hoopis...

KUIDAS SAAB HARIDUSLIKE ERIVAJADUSTEGA (HEV) ÕPILASI PAREMINI ÕPETADA?

HEV-lapsed vajavad keskkonda, kus võimaldatakse võimetekohast õppimist. Kui laps saab läbi jõukohase tegevuse ühiskondliku kogemuse, ei teki vajadust end muul moel tõestada. Ühiskonnas toimimiseks kujunevad vajalikud teadmised ja oskused ning käitumisraskusi ja väljalangemust saab ennetada.

Ühe olulise osa õpikeskkonnast moodustavad süsteemsed õppematerjalid. Süsteemi aluseks on õppekavad. Jällegi on Eestil põhjust uhkust tunda – meil on põhikooli riikliku õppekava raames välja töötatud eri tasemega õppekavad: lihtsustatud õppekava (LÖK), toimetulekukooli õppekava (TÖK), ühiskondliku õppekava (ÜK). Ühiskondliku õppekava (ÜK) realiseerub aga õppevarata.

MIKS EI SAA KASUTADA TAVAKOOLILE MÕELDUD ÕPPEVARA?

Õppevara, mis sobib HEV-lapse õpetamiseks, ei ole tavakooli õppevara lühendatud versioon (põhimõttel «kui

kõike ei jõua, siis õpime poole»). See ei ole ka kinnistav ja kordavaid lisäülesandeid sisaldav õpik (põhimõttel «harjutame/õpime sama asja kauem»).

HEV-õpilased vajavad nii sisult kui vormilt lihtsustatud tekste, õppematerjali oskuste, kujutluste, teadmiste ja hoiakute kujundamiseks, mis eakaaslastel kujunevad märkamatu ega vajagi alati õpetamist. Tõlkimine ei ole tihtipeale võimalik, sest mängu tuleb keele- ja kultuurispetsiifika, mistõttu vajavad tõlkesõnastiku koostamist nii suurel määral, et lihtsam on koostada originaalmaterjal.

MILLEKS ON ELLU KUTSUTUD ESFI PROGRAMM «HARIDUSLIKE ERIVAJADUSTEGA ÕPILASTE ÕPPEVARA ARENDAMINE»?

Aastatel 2008–2013 toimuva programmi eesmärgiks on parandada HEV-õpilaste ligipääsu haridusele, õppe kvaliteeti ning luua seeläbi eeldused võrdsete õppimisvõimaluste kindlustamiseks ja väljalangemuse ennetamiseks. Programmi raames:

- luuakse HEV-õpilaste õppevara koostamise süsteem;
- koostatakse õppevara vastavalt põhikooli LÖKile ja TÖKile;
- koolitatakse HEV-õpilaste õppevara koostajaid;
- toetatakse loodava õppevara kasutuselevõttu teavitustegevuste kaudu.

Programmi eesmärk on koostada põhioõppevara, milleks on õpikud, tööraamatud ja töölehtede komplektid. Õppevarale lisatakse õpetajale mõeldud juhendmaterjalid. Samuti koostatakse ja tõlgitakse õppekava täitmist toetavaid lisamaterjale.

Praegu on valminud LÖK-õppekava tarbeks neli tööraamatut, valmimas on 13 käsikirja, TÖK-õppekavale üks töölehtede komplekt, valmimas veel kuus komplekti koos õpetaja juhendmaterjaliga. Valminud on ka mitmeid õpetajamaterjale. Aadressil www.hev.edu.ee koostatakse kogu HEV-õpilaste õppevara puudutatav info, seal on kättesaadavad juba koostatud elektroonilised materjalid.

MIS SAAB SIIS, KUI PROGRAMM LÕPEB?

Programmi eesmärk ei ole ainult teatud hulga õppevahendite tekitamine, vaid ka pärast programmi lõppemist jätkusuutlikule süsteemile aluse panemine. HEV-lastele mõeldud õppevara kirjastamine ei ole kasutajate piiratud hulga tõttu kirjastustele äriiselt tulus. Materjalide koostajate hulk Eestis on piiratud, kuid siiski olemas ja programmi raames rakendatud. Programmi ekspertide kogu, toetudes teiste riikide kogemustele ja arvestades Eesti iseärasusi, näeb vajadust õppevarakeskuse järele, mille ülesanneteks oleksid:

- info haldamine HEV-õpilastele sobiva õppevara kohta Eestis – mis on olemas Eestis/maailmas? Mida oleks vaja koostada/uuendada/tõlkida ja kohendada?
- õppevara koostamise koordineerimine, s.o koostajate andmebaasi omanine, nende koolitamine, nõustamine, valminud käsikirjade hindamine, retsenseerimine ja testimise korraldamine;
- õppevara tutvustamine, kasutajatoe pakkumine õpetajatele veebilehe, infopäevade, postiloendite ja nõustamise kaudu;
- raamatukogu ja laenukontori ülesannete täitmine.

Sellise õppevarakeskuse tugistruktuuride ja koostööpartneritena nähakse ülikooli, kooli, nõustamiskeskusi ja kirjastusi.

Eesti piiratud ressursside tõttu tuleks õppevara koostajaid (nii olemasolevaid kui ka potentsiaalseid) maksimaalselt toetada ja motiveerida, olemasolevat õppevara efektiivselt ja süsteemselt kasutada. Riigi materiaalse toeta ja süsteemse läheneda ei ole need eesmärgid realiseeritavad. Programmi raames püüame leida võimalusi, kuidas sellist süsteemi luua.

Pedagoogide koostöövõrgustike juhtide koolitus

KRISTA SAADOJA
Oru põhikooli õpetaja, inimeseõpetuse ühingu liige

2010. aasta novembrist 2011. aasta veebruarini koolitati pedagoogide koostöövõrgustike juhte. Eesmärgiks oli ja on toetada õpetajate võrgustike arendamist ning suurendada omavahelist koostööd.

Osalejad esindasid mitmeid erinevaid kutse- ja erialavõrgustikke. Võrgustikevaheliste arutelude käigus selgus erinevate ainevaldkondade omavahelised seosed ja eripalgelisus.

Vajadus uute koolituste ja arenguvõimaluste laiendamise järele on suur. Oluline on nii ainevaldkonnasine kui ka ainevaldkondadevaheline koostöö, sest kooli õppe- ja kasvatustegevuse puutuv on komplekselt käsitletav. Kui puudub suhtlemisvõimalus, on koostööd raske teha. Seetõttu löid korraldajad Moodle'i õpikeskkonda suhtlusrühma. Tänu sellele liikus info operatiivselt ning koolitusel osalejad said omavahel pidevalt suhelda. Õpikeskkonda laaditi ka loengumaterjalid ja -tutvustused, mis andsid võimaluse juba varakult eesootavasse koolitusteemasse süveneda. Suhtlusrühm on avatud siiani ning koolitusmaterjali, tagasisidet ja arutelusid on võimalik foorumis edasi arendada.

Koolitus andis tõe oma võrgustiku tegevus värske pilguga üle vaadata. Samuti otsida teiste liitude ja ühenduste hulgas oma aineliidule või -ühendusele koostööpartnereid. Jääme ootama uusi kohtumisi nii uute koolituste kui ka koostöövõrgustike kaudu.

Kommentaar:

Koolitus jääb mulle kindlasti meelde ladusa korralduse, huvitavate ja mõtlemapanevate teemade ning oma ala asjatundjate koolitajatega.

Lisaväärtuseks võib kindlasti pidada kohtumisi ja tutvumisi kolleegidega, kelle võrgustikutöö kogemused osutusid meile, alles loomisest oleva võrgustiku liikmetele, väga kasulikuks. Suuresti tänu nimetatud koolitusele jõudisimegi Eesti Haigla-õpetajate Seltsi loomiseni. Nii et suur samm edasi on astunud, põhiline töö võrgustiku toimimise saamiseks ootab meid alles ees.

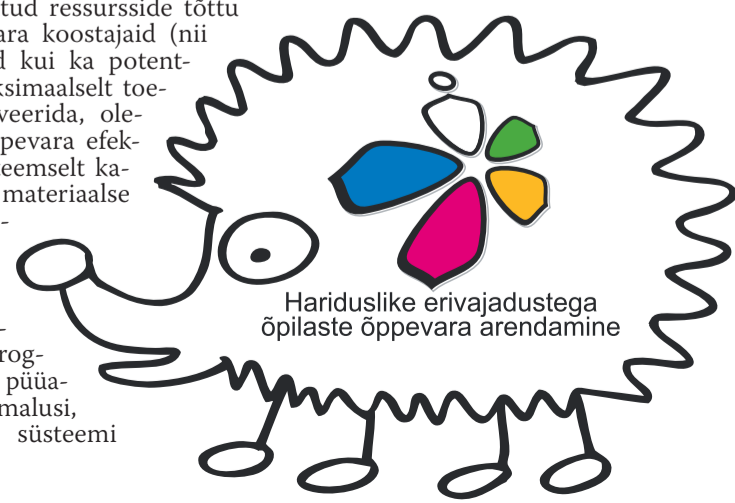
ELINA SAVINEN
Eesti Haiglaõpetajate Selts

Minu jaoks oli koolitus huvitav, arendav, toetav, täiustav, teadmisi andev, mõtlemapanev ja kaasakiskuv. Koolitus puudutas ja see oli hea kogemus.

Uudeks lähenemiseks oli e-õppekeskkond koduste tööde esitlemiseks, aruteludeks ja kogemuste vahetamiseks – varem pole sellisel viisil mõtteid ja arvamusi vahetanud.

Meelde jäi tarkusetera: õpilane on see, kelle nimel me pingutame. Ja nii lihtne see ongi!

PILLE JUUS
Eesti Kehalise Kasvatuse Liit

Uusi kandidaate saab esitada septembris

RUTH KOIT

ÕKVA programmi koordinaator

Üldhariduskoolide ja lasteaedade tunnustussüsteemil «Eesti-maa õpib ja tänab» on kaks eesmärki. Ühelt poolt tunnustada inimesi, kes on oma tööga silma paistnud ja rohkem panustanud oma igapäevatoos. Teiselt poolt tutvustada laialdasemalt innovaatilisi ja tulemuslikke ettevõtmisi hariduse valdkonnas. Seljataga on ühe tsükli kogemus, parimad tegemised esile tõstetud ja väljavalitud auhinnatud.

2010. aasta tegijateks, tunnustussüsteemi näo kujundajateks, olid kandidaatide esitajad. Lasteaedade ja koolide juhid, õppealajuhatajad, töökaaslased-õpetajad, haridusametnikud ja – mis eriti rõõmustav – ka õpilased ja lapsevanemad.

Meil kõigil on võimalus kaasa rääkida haridusvaldkonna tunnustamises: milliseid õpetajaid ja juhte, missuguseid tegusid esile tõsta. Kooliaasta alguses, septembris, ootame teid taas meie kodulehele www.eestimaaopib.ee, et esitada häid tegusid ja toimekaid tegijaid.

Viime õppeprotsessi uuele tasemele

KARIN KULDMETS

projektijuht

Rahvusvahelisel tasandil tähtsustatakse üha enam elektrooniliste ülesannete arendamist ja hindamiseks kasutamist. Näiteks toimuvad Eestis läbiviidavad 2011. aasta Euroopa keeleuuring SurveyLang ning 2012. aasta PISA uuringu eeltestimine koolides osaliselt elektrooniliselt. 2015. aasta PISA test on juba täielikult elektrooniline. Järjest rohkem räägitakse ka elektrooniliste materjalide funktsionaalsest lugemisokusest, mida on keeruline tavalise paber-pleiatsi formaadiga kontrollida. E-õppe toetamiseks ja välisühendamise kaasajastamiseks tulebki appi loodav eksamite infosüsteem ehk EIS.

Tehniliselt kirjeldades jaguneb EIS kolmeks mooduliks: ülesandepank, haldusmoodul ja eksamikorraldusmoodul.

Ülesannete pank ehk süstematiseeritud kvaliteetsete üksikülesannete kogum on infosüsteemi keskne osa. Ülesandepangas olevaid ülesandeid saab välja valida ja kasutada püstitatud eesmärgile vastavalt. Iga ülesande juurde kuuluvad tööjuhised, lahendus(ed) ja

Haridusasutuste tegevust toetavad programmid

KÜLLI MARTINSON

Pärnu Ülejõe lasteaia direktor

Meie haridusasutused on pidevas muutuste süsteemis. Välisühendamine, kus järelevalve toetaja kontrollis ja andis hinnangu haridusasutuse tegevustele, on asendunud sisehindamisega. See suurendab koolide ja lasteaedade vastutust oma tegevuse hindamisel, tegevuste ja arendusvaldkondade määratlemisel.

Haridusasutuste igapäevatöö lihtsustamiseks töötati haridus- ja teadusministeeriumi ja ESFi projekti «Koolikatsuja 2006+» raames välja sisehindamise läbiviimist toetava rahuloluküsimustiku. ÕKVA programmi üks eesmärk on nende küsimustike edasiarendamine ja kohandamine veebipõhiselt täidetavaks.

ülesannet iseloomustavad nn kvaliteedinäitajad – ülesande raskusaste, eristusjärg, ülesande tüüp. Ülesandepank sisaldab ka teisi õppija arengut toetavaid materjale: küsimustikke, tagasiside lehti, võimalust anda oma tööle hinnanguid. Kõik ülesanded on loonud oma ala spetsialistid, need on eeltestitud ja nende kvaliteet on tagatud.

Haldusmoodul võimaldab õpetajatel olemasolevatest ülesannetest ise teste kokku panna ning anda neid õpilastele kas koolis või kodus lahendamiseks. Tunnis läbi viidud testi tulemuste järgi saab õpetaja diferentseerida või individualiseerida õpet klassis, sest arvu abil on tulemuste põhjal kiirele järelduste tegemisele lisaks võimalik anda igale õpilasele jõukohaseid ülesandeid. Õpilastel ja lapsevanematel on võimalik kasutada avaliku vaate ülesandeid ka kodus harjutamiseks. Eksamikorraldusmoodul toetab suuremalt jaolt eksamikeskuse tööd testide ettevalmistamisel. Avalikus vaates on korraldusmooduli abil võimalik end testidele registreerida, esitada vaideid, täita eksami läbiviimise protokolle, määrata testidele läbiviijaid ja hinnata. Infosüsteem saab avalikult kättesaadavaks 2012. aastal.

Eesmärgi täitmiseks moodustati praktikuteest koosnev tööühik, kuhu kaasati nii kooli kui lasteaia sisehindamist läbi viivad juhid, nõuniku kogemusega inimesed ja sotsioloog. Tööühik koostas küsimustikud kooli ja lasteaia personalile, lapsevanemale, lasteaia vanema rühma lapsele ja erinevate kooliastmete õpilastele. Loodi ka rahuloluküsimustik koostööpartnerile ja kooli vilistlasele. Kõiki küsimustikke täiendab meetodiline juhend soovitud tulemuste analüüsimiseks ja tõlgendamiseks. Pooleli on töö veebikeskkonna arendamisega.

Tööühik liikmed kasutavad testitud küsimustikke juba sel õppeaastal. Laiema üldsuseni jõuavad küsimustikud loodetavasti järgmisel õppeaastal, kui jõuab lõpule ka veebilahenduse arendus. Elav huvi materjali vastu on igatahes olemas. Seniks aga kannatlikkust ja tegusat toimetamist!

Tervikliku ülevaate

omamine on väärt vähemalt 50 IQ-punkti*

«...hindamine ja analüüs on üks tähtsaimaid asju, et teada, mis läks hästi ja mis vähem hästi. Loomulikult peab hinnangu ka teatavaks tegema. Nagu sina, Puhh, just tegidki, kui ütlesid Christopher Robinile, et esimene lask läks õhupallist mööda.»

Alan Alexander Milne «Karupoeg Puhh»

IVO EESMAA

Kärkla ÜG direktor

Juhtimine on terviklik protsess ja sisehindamine üks osa sellest tervikust. Tõsi küll, väga oluline osa, aga ei tohiks muuta PÕHIKÜSIMUSEKS, nagu varasemalt oli välisühendamine ehk riiklik järelevalve. On tähtis, et me oma tegevust ISE hindame. Kui me ise seda ei tee, kipuvad seda te-

gema TEISED – näiteks inspektorid. Ja need ei tee seda mitte MEIE, vaid NENDE kontseptsiooni alusel.

Ärimaailmas on kõige alus äriplaan, koolimaailmas on kõige alus pedagoogiline kontseptsioon ja sellest lähtuvad eesmärkide püstitus.

Kontseptsiooni realiseerimiseks koostatakse õppekava, mille elluviimiseks vajalike tingimuste loomiseks koostatakse arengukava. Sisehindamise käigus hinnatakse õppekava ja arengukava koostoimet.

Sisehindamise koolituse osalejate tagasisidena sain teada, et sisehindamise aruande koostamisel on praegu koolis toimetatavate inimeste jaoks kõige kergem oma tegevuse kirjeldamine, raskeim aga pedagoogilisest kontseptsioonist lähtuvalt eesmärkide püstitamine. Samuti on palju probleeme ees-

märkidest lähtuvalt tulemuste hindamisega (vajalike indikaatorite leidmine, mõõtmine).

Minu roll sisehindamise koolitusprotsessis oli olla nii õppi koolitajate koolituse kui praktiliste päevade kuraator nõunike ja koolimeeskondade koolitusele. Kuraatorina nägin oma põhilise üleandena terviku tunnetamise tekitamist ning kohustust rääkida sisehindamisest nii lihtsalt, nii emakeelsena ja nii koolikesksena kui võimalik. On rõõm tõdeda, et minu sõnum jõudis osalejateni.

Täna kõiki, tänu kellele sain selles protsessis nii suurelt kaasas olla ja nii palju õppida!

* juhtimiseksperit Garry Hamel

Mõistmisest tarkade mõtete ja heade tegudeni

MARE TÕNISSON

Sargvere lasteaed-alkkooli direktor

Kandideerin oma meeskonnaga ÕKVA õppeasutuste meeskondade sisehindamise valdkonna koolitusele eesmärgiga kujundada oma õppeasutuse sisehindamisest arengumootor, mille tööplaanide ja vastutust töökorras olemise eest mõistaksid ja jagaksid kõik huvipooled.

Tänu koolitajate eripalgelisusele, kõikehõlmavale temaatikale haridusasutuse juhtimisest ja arendamisest, samuti grupitöödele ja aruteludele, muutus sisehindamisaruande koostamine huvitavaks tegevuseks. Tundsin rõõmu ja isegi uhkust õppimise käigus val-

minud aruande üle, milles avaldus meie lasteaia-kooli eripära ja tugevus, koostööpartnerite osalus. Kahju vaid, et Demingi ratas meie asutuses sel kevadel seiskub: omavalitsus on otsustanud kooli tegevuse lõpetada piirkonnas elavate laste vähesuse tõttu.

Et õppisin paralleelselt ka sisehindamise nõunikuks olemist, sain analüüsida erinevate koolide erinevaid sisehindamisvaldkondi ning tutvuda Rakvere linna algkooliga, mille õpikeskkond üllatas mitmekesisuse ja loodud võimalustega.

Juhina olen nüüd motiveeritud rakendama oma töös uusi mõtteid ja ideid, mis tekkisid kolleegide tööde-tegemistega tutvudes ning nüüdisaegseid juhtimisteooriaid, alus-, põhi-, gümnaasiumi- ja kutsehariduse parimaid juhtimiskogemusi kuulades.

President Toomas Hendrik Ilves on öelnud: «Ühiskond ja riik on nagu inimene: oma mõttestampidesse kinnijäämine paneb arengu seisma. Kui teine inimene või teine riik suudab stampidest väljuda, siis liigub ta sinust mööda.»

Lahenda ristsõna ja võida auhindu! Kõigi ristsõna lahendajate vahel, kes saavad meile õige vastuse, loosime välja põnevaid auhindu. Ristsõna lahendus lõpetab lause: „Jaga eksamikeskuse ESF programm on ...“ Lahendusi ootame kuni **20. maini** aadressile triin.oldekop@ekk.edu.ee, võitjatega võtame ühendust. Võitjate nimed avaldame ka programmide kodulehel www.ekk.edu.ee/programmid

ÕNUNIK	FC Flora peatreener	REKK	Kuma	Vanema põlve näitleja	Kuma	Argoon	Kuma	Ilmakaar	Kuma	Lauamäng
Tööriist				Värvus				PDCA ring		
Eesti Küitus		Ruumikas				Malend				
Ehitusvill		Kõrbesaar				Kand inglise k Rooma 500				
Planeet			E. Vilde näidend Igvana inimene			Asesõna		Pikk vokaal		
Kuma	Sugulasrahvas					Toiduaine			Halb hinne	
Rahvusvaheline haridus-uuring	Etem			Järjest tähed		Õppe-nõustamis-keskus Eesliide				
ETV saade		Siud		Suulvalge				Gallium		
Telemees		Kui inglise k				Korteri osa Õppe-asutus		Pagari-toode		
Euroopa sotsiaalfond			Terav ese			... longa				
Maakond			Pikk vokaal			Naatrium				Terav moodustis taimedel
Kuma	Suurriik			Piirkond				Asesõna		
Järjest tähed	Kirjanik			India				Marsi kolleeg		
Hapniku sümbol		Tänav läti k		Erakond (lühend)				Nurm		
Sise- ja välis...		Pikk vokaal		Progress				Nais-tennisist		
Limune								Amet		
								Id est		
									Ühte-moodi tähed	